

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ

Крашеніннік І. В.

*доктор філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта,
завідувач кафедри інформатики і кібернетики*

Конюхов С. Л.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Одним з актуальних завдань сучасної вищої освіти є формування та розвиток ціннісних орієнтацій здобувачів з урахуванням нових викликів, які майже щодня постають перед суспільством України та світу. Ця проблема досліджується багатьма українськими та закордонними науковцями, але з огляду на мінливість світу залишається актуальною і потребує подальшого опрацювання.

За визначенням С.В. Матяж та А.О. Березяньської: «Ціннісні орієнтації – це певна сукупність ієрархічно пов'язаних між собою цінностей, яка ставить людині спрямованість його життєдіяльності» [2, с. 28].

Дослідниця С.О. Бадер пропонує таку класифікацію ціннісно-смилових орієнтацій особистості за провідним критерієм: за приналежністю (індивідуальні, колективні, суспільні, загальнолюдські); за об'єктом спрямованості (матеріальні, морально-духовні); за змістом спрямованості (пізнавальні, творчі, релігійні, національно-громадянські, естетичні, сімейно-родинні, професійні, особистісні); за ступенем впливу на поведінку та життя людини (стійкі, ситуативні, мінливі) [1, с. 21].

Для сучасної людини велику значущість мають професійні цінності, що певним чином відрізняються від особистих цінностей. Зокрема особисті цінності являють собою переконання та моральні настанови, які керують повсякденним життям, рішеннями та стосунками особистості. Вони унікальні для кожної людини й залежать від виховання, релігії, особистого досвіду. Натомість професійні цінності – це комплекс спільних принципів, які стосуються робочого середовища

й використовуються в межах організації. Вони не є унікальними й визначаються організаційною культурою, галузевими та етичними стандартами. До професійних цінностей належать чесність, відповідальність, надійність, відданість, лояльність та ін. [4].

Науковець Ю.П. Потуй визначає професійні цінності як «найбільш значущі для особистості явища, які визначають смисл, регламентують та спрямовують професійну діяльність, а також стають основою для вибору та оволодіння професією, професійного зростання й отримання в результаті професійної діяльності соціально значущих результатів» [3, с. 334].

Цінності є частиною установок (диспозицій), які допомагають людині визначити, чому і коли щось потрібно зробити, і спонукають її діяти, використовуючи свої знання та навички [5, с. 270]. У праці [5] визначено диспозиції та пов'язані з ними цінності, необхідні фахівцям ІТ-галузі, а саме: орієнтація на взаємодію з іншими людьми (комунікабельність, здатність бути командним гравцем, здатність орієнтуватися в соціальній динаміці); сумлінність (наполегливість, самостійність, внутрішня мотивація, трудова етика); інтелектуальна відкритість для нових ідей і змін (відкритість до критичних відгуків, широкий кругозір, здатність до адаптації, гнучкість); саморегулювання (терпіння, самосвідомість, стійкість); орієнтація на навчання впродовж життя.

Відповідні цінності необхідно формувати у процесі навчання майбутніх програмістів у закладах вищої освіти. Проте на цьому шляху постає низка труднощів, зокрема пов'язаних з тим, що зазначені якості складно піддаються вимірюванню, а також найкраще формуються та виявляються у процесі спільної, активної, інтелектуально напруженої діяльності, яка має суспільно значущі результати. Така діяльність суттєво обмежена в умовах переміщених університетів, де частина студентів не можуть своєчасно приєднуватися до колективної роботи й фактично «випадають» із команди. Частково вирішувати цю проблему дозволяють проектний підхід, коли можлива індивідуальна робота окремих членів команди, інтерактивні методи та гейміфікація на заняттях, а також залучення студентів до інтелектуальних змагань. Зазначені методи добре реалізуються в межах вивчення професійно-орієнтованих освітніх компонентів, але доцільно також реалізовувати міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами природничого, суспільного та гуманітарного спрямування. Окрім того, велике значення для формування професійно-ціннісних орієнтацій мають індивідуальні освітні траєкторії, які студенти повинні вибудовувати самостійно та свідомо з урахуванням власних поглядів.

Отже, головною перешкодою для формування ціннісних орієнтацій майбутніх програмістів є на нашу думку дистанційне навчання,

зумовлене сучасними реаліями. Частково подолати її допомагають методи, що передбачають активну взаємодію учасників освітнього процесу.

Література

1. Бадер С. О. Класифікація цінностей та ціннісно-смыслових орієнтацій особистості. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14, Т. 1. С. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-1-3>

2. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Сер. : Соціологія. 2013. Т. 225, Вип. 213. С. 27–30.

3. Потуй Ю. П. Професійні цінності: сутність і роль у формуванні особистості сучасного фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 33. С. 331–337.

4. Salveron R. What Are Professional Values? (With 15+ Examples). URL: <https://upjourney.com/what-are-professional-values>

5. Tagare D., Janakiraman S., Exter M., Duan S., Sabin M., Tavakoli J. Dispositions that Computing Professionals Value in the Workplace: Systematic Literature Review and Interviews with Professionals. *Proceedings of the 2023 ACM Conference on International Computing Education Research (ICER '23)*. 2023. Vol. 1. P. 270–283. DOI: <https://doi.org/10.1145/3568813.3600118>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-348-7-16>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Лопуга О. І.

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри культурології

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Духовність – найвищий стан свідомості особистості і суспільства, який орієнтує на загальнозначимі цінності. Біологічно людині дається тільки організм в який закладено визначені функції, задатки, тощо.